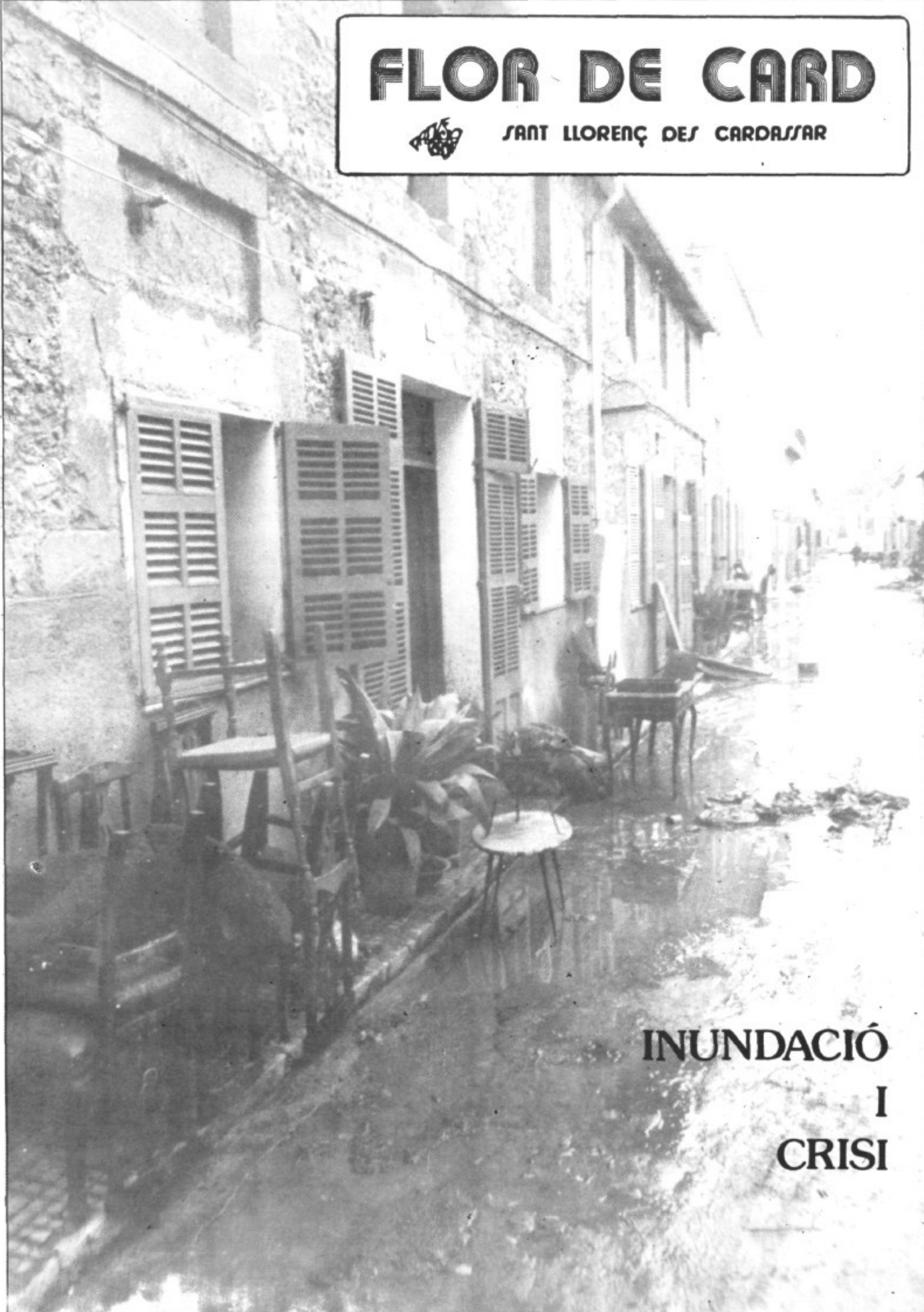

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

INUNDACIÓ
I
CRISI

La inundació

El fet de que els nostres torrents tinguin un règim molt variable degut a la nostra situació dins la Mediterrània, fa que la major part de l'any estiguin secs, però quan s'atraca la tardor experimenten fortes crescudes que, de cada vegada més sovint, acaben en desbordaments i desastroses inundacions.

L'estrenyament dels torrents, la construcció de cases dins el que antany era el mateix jaç, l'embut que suposen els ponts... són factors que influeixen negativament en el pas de l'aigua i que han estat tractats cada vegada que patim una torrentada, però entre promeses incomplides i el desacord entre els tècnics de quina seria la solució adequada deixam passar anys i anys i el problema continua. I no és per manca de projectes, que a Sant Llorenç per això no miram prim, encara que després no els utilitzem per a res.

Creim que passa d'hora de que els d'Obres Hidràuliques comencin a prendre mesures reals, no només efectistes de cara a les eleccions que s'atraquen, i que l'Ajuntament llorençí agafi les missions i no s'aturi d'esperonejar-los fins que els torrents i xaragalls estiguin així com toca, que no perquè no sigui assumpte seu se n'hagin de rentar les mans.

Quant a les ajudes que diven que donaran pensam el mateix: que no juguin amb la bona fe dels afectats i prometin subvencions fins que haurà passat el 29 d'octubre, per després passar-los amb cançons. La paciència té un límit i en lloc d'esmmolar poden fer osques, que la gent hi ha coses que no les oblida.

Per acabar únicament ens cal llamentar-nos per la poca sensibilitat de la premsa i la televisió, que sembla que no s'ha temut que a Sant Llorenç hem patit la inundació més greu de la guerra ençà.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.
Carrer de Sant Llorenç, 36
Telèfon: 569119
Publicitat: 569509
Número 153
Setembre de 1989
Edita: Centre Cultural Card
Imprimeix: Apóstol y Civilizador
Director: Josep Cortès i Servera
Consell de Redacció: Felip Forteza, Guillem Pont, Guillem Quina, Antònia Servera, Guillem Soler i Miquel Sureda.

COL.LABOREN

Josep Cortès	Inundació	Portada
	Inundació	3
	Batec	11
	Entrevista	12
	Política	14
	Espipellades	18
	Tal dia com avui	21
Cald/Feb/Sol	Inundació	5
Xesc Umbert	Inundació	9
	El temps	10
Guillem Pont	Pepe Dagnino	16
	Inundació	24
F. Clapés	Costums	17
Josep Alba	Música	19
A. Miquel	Turisme	20
Maria Galmés	Si lleu...	22
	Comptabilitat	
Joana Umbert	El còmic	23
Bel Nicolau	Distribució	
M. A. Cortès	Transcripció	

NOTA

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors

La inundació

Agafar el llapis i començar el reportatge sobre unes inundacions a Sant Llorenç comença a esser una tasca massa habitual pels qui confeccionam Flor de Card. Són ja quatre les inundacions que ens ha tocat viure i, dissortadament, sembla que de cada vegada s'espessen més: 1973, 1982, 1985, 1989 ... quan tocarà la següent? Amb quina intensitat caurà l'aigua? Quantes quebres tendran els afectats? Quines mesures prendrà l'Ajuntament? ...Preguntes que es formulen entre la impotència, la desesperació i la ràbia per no poder controlar la naturalesa o per no voler prendre les mesures que almanco disminuirien els efectes de les torrentades. Vegem, si ho trobau, les conclusions que treguérem de l'ampli reportatge realitzat a rel del xaragall de 1975:

"* Cada vegada que Sant Llorenç ha patit una inundació, l'Ajuntament s'ha compromès a prendre les oportunes mesures perquè no torni succeir, mesures que, en els pocs casos que s'han duit a terme, han resultat del tot insuficients, llevat del cas

Els carrers de la Caritat i Gabriel Carrió, quan l'aigua ja havia baixat considerablement.

de Cala Millor, que un mes després de la inundació l'Ajuntament ja havia invertit cinc milions de pessetes per donar solució al problema.

* Les inundacions provoquen el desbordament dels clots negres, amb el consegüent perill de contaminació de cisternes i aljubs.

* Darrera cada torrentada s'anomena una comissió entre els veïns afectats, comissió que de cada vegada espai més les seves reunions, fins

que una nova inundació reviscola el problema. Seria desitjable que aquest pic no succeís el mateix.

* Les inundacions són un problema de tot el poble i no només del barri afectat, per la qual cosa davant un problema col·lectiu és precisa una resposta col·lectiva.

* Com a conseqüència de tot el que s'ha exposat, pensam que ha arribat l'hora d'exigir a l'Ajuntament que doni una solució definitiva al problema de les aigües:

-Les del torrent de Sa Blanquera.

-Les del torrent de Ses Planes.

-Les del Xaragall del Pou Vell.

-La canalització de les aigües brutes i netes.

* Mentrestant, seria de justícia el procurar unes ajudes econòmiques als veïns afectats per torrentades i xaragalls, víctimes d'una situació irregular que no es correspon amb els temps que corren."

Com veis, la situació és llastimosa: al torrent de la Blanquera no s'hi ha fet absolutament res, ni tan sols eixamplar o alçar el pontet de l'entrada del poble; al de Ses Planes tampoc: ni la presa, ni alçar els ponts de

Al fons, la carretera de Son Servera per devers Sa Central, que més aviat sembla un riu.

La inundació

les carreteres, ni fer-lo net de branques, canyes i escombraries; al Xaragall del Pou vell es prengueren les mesures d'emergència que demanaren els afectats, però les solucions definitives: llevar la gasolinera i construir un jaç fins al torrent encara són damunt la taula; quant a la canalització de les aigües, si bé és ver que s'ha fet projecte, també ho és que fa quatre anys de la darrera inundació i més de dos de l'actual Corporació i encara no han començat les obres. Supòs que, anant bé, ens torbarem altres tants a veure la situació normalitzada. Naturalment, de les subvencions ningú no n'ha sabut res.

Davant tot això no ens ha de venir de nou que la impotència, la desesperació i la ràbia siguin els sentiments més extesos quan es parla de torrentades.

El pas del torrent per la carretera d'Artà va deixar aquest espectacle. La fletxa assenyala el nivell on va arribar l'aigua.

dels dos torrents i els xaragall del Pou Vell i de Ca'n Falera, hi va haver destrosses per altres indrets on no és freqüent veure-hi aigua embassada, com és ara la carretera de Son Carrió per devers la costa d'en Teiet.

En relació a la d'enguany crec que seria més correcte parlar d'inundació que no de torrentada, ja que, a més

Les zones més afectades, naturalment, foren les que confronten amb els torrents i xaragalls, encara que d'al

tres com el carrer Cardassar la carretera de Son Servera i la d'Artà i el carrer Ordínes també en patiren les conseqüències. Les construccions -siguin parets, siguin cases- que obstaculitzen el pas de l'aigua cap als torrents, ajudaren a que molta gent que mai no havia "begut" enguany es veiés inundada, degut, i no només per això, a la gran quantitat d'aigua caiguda. De fet quan s'esbucaren les parets de la carretera de Son Servera que està ven al capdavant del carrer Cardassar i el de Sant Llorenç, l'aigua de les cases va baixar més d'un palm.

Les quebres, difícils d'avaluar amb precisió, hauran estat les més grosses que ha patit el poble de Sant Llorenç: tallers de fusteria que han vist les màquines inutilitzades per mor de l'aigua i el llot i els taulons desapareguts o fets malbé, cases particulars els propietaris de les quals s'han quedat només amb la roba que duien posada, tallers de brodat que han perdut tota la roba i la maquinària, una infinitat de parets esbucades, mobles, matalassos, electrodomèstics, instal·lacions elèctriques, pèrdues a l'agricultura i a les obres públiques... I això sense comptar

Només es pot atribuir a la sort que l'esbucament del pont de l'estació no causàs víctimes. Pocs moments abans hi havia gent que mirava passar el torrent.

La inundació

El cotxe de la fotografia estava dins la primera de les cotxeries que s'esbucaren, ran del Camp Rodó.

amb els milers d'hores de feina que durà el tornar deixar les coses a punt. Un vertader desastre, encara que la portaveu del Govern afirmà que només havia causat "molèsties".

A conseqüència de la inundació una infinitat de pous negres ha filtrat les aigües a les cisternes, per la qual cosa han hagut de buidar uns i altres. Una setmana després, els camions que se'n cuiden encara no havien acabat, i això que en vengueren d'esterns i no s'aturaren en tot el dia. Un punt més per donar pressa a la canalització de les aigües.

En resum, el poble no estava preparat per rebre aquesta inundació, i és possible que no hi estigui mai, que si bé és factible disminuir els seus efectes; també hem de reconèixer que davant una tromba com aquesta qualsevol mesura és insuficient. Prova d'això és que per tots els llocs on va afectar els desastres foren importants. Això no lleva, emperò, que si les institucions fessin allò que havien promès fer les quebres no haurien estat tan grosses.

ELS AFECTATS

És difícil saber quina és la torrentada que més aigua ha duit a Sant Llorenç, però si comparem la d'enguany amb les de 1943 i 1973 sembla que, encara que en aquelles també passàs molta d'aigua, ho va fer de forma diferent, ja que corria més lenta i més escampada.

Enguany ha estat desastrós. Quasi sempre sols es desbordava un dels tres torrents que passen per dins el poble, però aquesta vegada l'aigua volia batre els seus records i ho aconseguí: els tres torrents -Sa Blanquera, Ses Planes i el xaragall del Pou Vell- davallaren carregats d'aigua per anar a sortir a la mar, però la força de tants litres va fer esbucar parets i entrà dins les cases per omplir-les, no tan sols d'aigua, sinó també de llot.

Es tractava del negoci en alguns llocs i de la vida i els records en altres. En obrir les portes vengueren els disgusts, i després, au, venga! a netejar i llevar aigua i fang. En aquests casos és millor agafar-s'ho amb tranquil·litat i deixar el nerviosisme a un costat.

Quan anàrem a veure la gent el primer que ens mos-

traven era la retxa de l'altura fins on arribà l'aigua, tot assenyalant-la amb el braç. A quasi totes les cases de vora el torrent arribà als 75 cm, i en algunes al metre i mig.

Altres cases que begueren per la cisterna, per l'aigua del carrer i pel corral -perquè els desaigües no donaven abast a tant de brou- arribaren ben bé als 25 cm.

Tothom troba que ja és ben hora de cercar una solució, però quasi ningú no estar segur de quina podria donar els resultats desitjables.

Les tres solucions que s'apunten i que exposarem a la gent són: fer una presa; examplar i enfonsar els torrents; desviar-los. Vet aquí el que opinaren:

Presa. Tothom passa pena per si un dia caigués. Més d'un ens ha dit que si fan una presa se n'aniran de Sant Llorenç, perquè si amollava hi hauria ciment fins

La carretera de Son Carrió abans de la costa d'en Teiet

La inundació

Així va quedar el carrer Gabriel Carrió, just al costat de la carretera de Son Servera.

a S'Illot i nedaria molta gent.

Altres diven que si sempre tengués aigua per ventura aniria bé, però si no... i al tres opinen que una presa no pot aguantar la força de tanta aigua.

Desviar el torrent. Sembla que la gent no acaba de confiar del tot en aquesta solució, ja que diven que l'aigua va per allà on vol i pel camí que ella mateixa s'ha fet, malgrat que si l'obra es feia d'una manera ben feta i ben estudiada podria es ser una solució efectiva.

Eixamplar, enfonsar i tenir nets els torrents. Quasi la totalitat dels enquestats troba que és la solució més barata i la que ens asseguraria més bons resultats, pe

rò sempre tenint en compte que els torrents han d'estar nets i no hi ha d'haver romaguers que aturin el pas de l'aigua.

I si això poden esser solucions per als torrents, també se n'ha de cercar una per al xaragall.

També hem volgut sebre com reacciona la gent en veure que la torrentada davalla. Aquí teniu algunes de les respostes que ens ha donat:

* Mos posam nerviosos i no sabem què feim. Miram de salvar algunes coses i treure calaixos fins que podem.

* Se reacciona amb desesperació i no penses en ses coses, sinó amb sa vida. Vas a salvar-te a tu i te'n vas tan aviat com pots.

* Te sents impotent i mires de salvar el màxim.

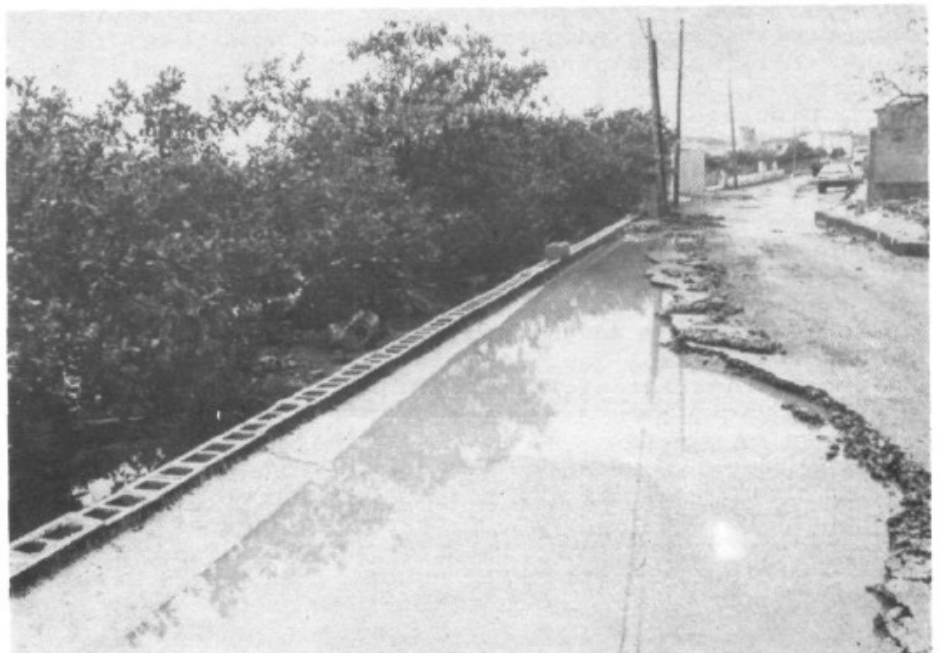
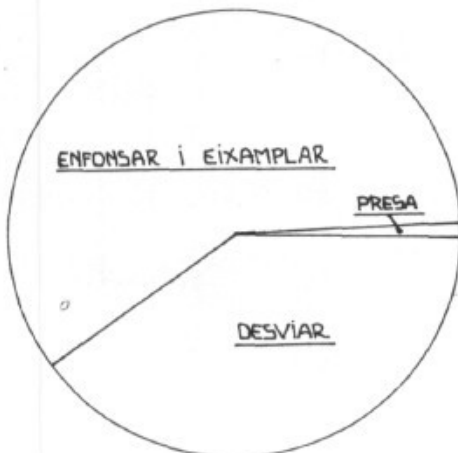
* Impotència i desesperació. Te deixa traumatitzat.

* Ningú no sap s'angústia que patim quan sentim una gota d'aigua.

Tots coincideixen en dir que si hagués estat es vespre n'hi hauria molts que no ho contarien i que hem duita molta sort de que hagi plogut es matí.

Aquesta torrentada ha asustat molta gent d'edat i l'ha acovardada. N'hi va haver que salvaren gràcies a altres que begueren i n'hi ha molts que diven que quan s'esbucaren algunes parets el nivell de l'aigua va baixar molt aviat.

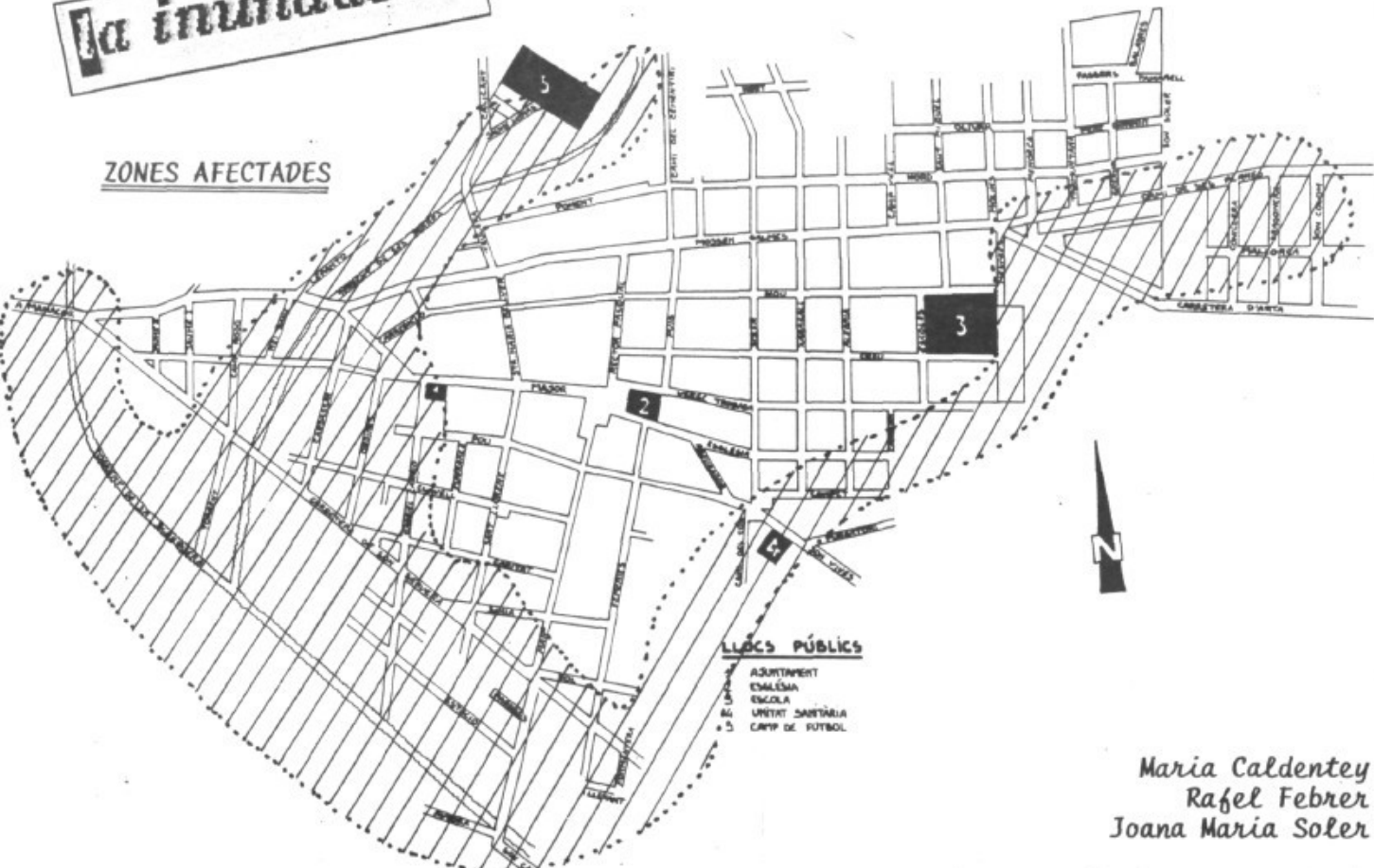
La gent protesta perquè troba que no s'han de fer cases dins el torrent i si just arreglen el que ha tomat serà fer feina debades, ja que si el torrent toma tot això és perquè ho necessita, i sinó, que donin una solució.

Al començament del camí de Ses Planes també hi hagué destrosses grosses, com mostra la fotografia.

La inundació

ZONES AFECTADES

Maria Caldentey
Rafel Febrer
Joana Maria Soler

L'AJUNTAMENT

L'endemà de la inundació es va convocar ple extraordinari per tractar de les mesures a prendre per part de l'Ajuntament:

1-Ateses les conseqüències

de les inundacions produïdes ahir dia 6 a la pràctica totalitat de la zona del llevant i per tant al terme municipal, la Corporació per unanimitat acorda sol.licitar la declaració de zona catastròfica, i trametre certifi-

ficació d'aquest acord al President del Govern Balear i al Delegat del Govern.

2-Mesures a adoptar:

- Dictar un ban del Sr. batlle pel qual es donin recomanacions quant al consum d'aigua i als animals morts.

- Ratificar les mesures adoptades per arreglar els camins destruïts i aprovar el millorament del camí de Sa Cova, per poder desviar-hi el trànsit de la carretera de Son Carrió.

- Sol.licitar a la Conselleria d'Obres Públiques i al Consell Insular de Mallorca que s'adobin els ponts espanyats a la carretera de Son Servera i a la de Son Carrió

- Fotografiar i filmar les conseqüències de la inundació i realitzar fotografies aèries per poder estudiar solucions tècniques.

- Demanar informes tècnics per solucionar el problema de les inundacions: presa, eixamplament del torrent, llevar la paret de la benzina, etc.

Aquí començava la costa de na Capirrona, a Son Carrió.

La inundació

En vista que fèiem una entrevista al batle per lo de la crisi municipal, aprofitàrem per demanar-li quines mesures fan comptes prendre de cara a evitar futures inundacions.

Diven que heu descartat lo de sa presa...

Dijous passat vàrem tenir una reunió amb so conseller d'Obres Públiques i Ordenació d'es Territori, acompanyat del senyor Faias i el senyor Antuña, que són es tècnics principals d'Obres Hidràuliques, es director general d'Obres Públiques, en Gabriel Lesenne i altres càrrecs importants de sa mateixa conselleria, i mos digueren que consideraven inoportú lo de sa presa per diverses raons: sa primera és que una presa dona inseguretad a sa gent, que sempre ha sentit a dir que n'hi ha que s'esbuquen; sa segona que hi pot haver problemes tècnics a s'hora d'anar a regular-la quan hi hagi torrentada -pot estar tallat es camí, o fer parxe s'encarregat...-; i sa tercera que, almanco aquesta vegada, no hagués bastat per contenir tota s'aigua que va caure, i lo únic que hagués

Els tractorets d'en Martet i en Molinet, gràcies a la seva maniobrabilitat, varen esser d'una gran ajuda a l'hora de netejar els carrers.

fet era retrassar-la deu minuts. En vista d'això digueren que lo que farien -i de fet ja ho tenien projectat- era desviar una part d'es torrent de Ses Planes cap an es de Sa Blanquera, fent un gran jaç més que suficient per absorbir tota s'aigo. Es conseller Jeroni Sàiz va prometre davant tots aquests testimonis que abans de Cap d'Any haurien començat ses obres.

I no se va passar un poc? Me va dir que no.

I tot això de ses expropiacions de terrenys, no sol dur una mica més d'orenga?

S'hauran de fer expropiacions, però per ventura se podria començar per allà on hi hagi més pocs inconvenients. De totes maneres va assegurar que ses expropiacions podrien esser molt ràpides i que donarien agilitat a sa cosa. Supòs que quan ho va prometre era perquè feia comptes fer-ho... No i ja de ven tenir un estudi fet, perquè va dir que s'hi gastarien devers 600 milions de pesetes.

I no podria esser una propaganda electoral, ara que s'atraquen ses eleccions generals?

Jo no sé si és propaganda electoral, però com que an aquest assumpto ja fa més de vuit anys que el duim de remolc, a la vista d'aquesta inundació crec que han fet un acte de consciència i deven haver considerat que era es moment oportú. Això és sa meva opinió.

I a lo d'es xaragall d'es Pou Vell?

Ahir mateix vàrem tenir es tècnic encarregat de donar-li una sortida immediata, i va dir que lo millor era baixar provisionalment es car-

A la desembocadura del torrent de n'Amer -el rivet de S'Illot- les destrosses varen esser impressionants.

La inundació

rer, i si un dia se n'anava sa gasolinera ja faríem una solució més definitiva i efectiva.

Hi hauria un jaç fins an es torrent?

Jo ara no t'ho puc dir, però sempre hi ha sa possibilitat de fer-lo en un moment donat.

Ets altres partits hi estan d'acord en so desviar es torrent?

Si no hi estaven d'acord crec que s'havien d'haver manifestat es dia que mos feren sa promesa de començar. Si ara diven que no jo no en tindrè com fan ses coses.

Però això, per a mi, no és una decisió que hagi de prendre s'Ajuntament, en vista que es tracta d'un torrent, no és ver?

Sí. Això no depèn de nosaltros sinó d'Obres Hidràuliques, i crec que és una decisió que han de prendre es tècnics, no es polítics.

Afectaria molts de bocins? No, no gaire.

Creus que aquesta vegada s'aconseguiran ajudes p'ets afectats?

Crec que sí, perquè hi ha una bona predisposició tant d'es govern central com de

Dos del cotxes que l'endemà encara estaven dins l'aigua. Diven que s'endugué devers cinquanta.

sa Comunitat Autònoma. Som un poc optimista en aquest aspecte.

Jo no ho som gaire, i voldria equivocar-me, perquè ses altres vegades no han pillat res mai.

Es temps han canviat.

Vols afegir res?

Voldria aprofitar s'ocasió per donar ses gràcies a tota sa gent que ha col.laborat i sobretot an ets afectats, que han sabut acceptar amb resignació aquesta tromba i

aquests perjudicis, i s'han sabut comportar com a persones molt civilitzades.

Josep Cortès

ELS TECNICS

La barrumbada que assolà Sant Llorenç la matinada del 6 de setembre va deixar amb el pèls de punta els llorençins que viuen a la part baixa del poble.

Encara que se sabia de la possibilitat de que es produïssin xàfecs molt forts de caràcter local, no es pensava mai en un desastre com aquest, perquè el ràdio-sondeig efectuat a les 00.00 h. del dia 6 donava 17 a 1500 m d'altura, -11 a 5800, i -38 a 10000. Em comentava un meteoròleg del Centre de Ciutat que no arribaven a una conclusió lògica entre ells mateixos ja que la cosa no donava per tant. I amb un poc més se'n duu el poble!

Caigueren 171 litres/m² en un espai de dues hores i mitja, el que suposa 17.100.000 de litres per hectàrea, o també de 18 a 25 mil litres damunt la majoria de les teulades del poble, lo que no és palla!

De la ploguda del sendemà

Prova de que l'aigua va envestir de pertot ho és la fotografia del camió que va esbucar la carretera entre els morers de Ca'n Folera i les penyes d'en Blanc.

La inundació

passat, el dia 8, de la qual sols no se'n parla, caigueren 50 l/m² en 10 minuts, el que suposa un ritme de 300 l/h, molt més fort que el de la torrentada. La confusió que es va viure en els carrers afectats dos dies abans era impressionant, i qui més qui manco ja no hi cabia del susto.

I de qui és la culpa del desbordament? De la incontrollable naturalesa? D'un embossament d'aire fred a les capes altes de l'atmosfera? Dels veïnats del torrent que sempre estrenyen i mai no eixamplen? Del pont de ca n'Agustí, que no hi poden passar drets per davall? Dels ajuntaments passats, que no actuaren amb força? O és que el torrent és estret? O serà que santa Bàrbara ens ha perdut el concepte de bons cristians i de tant en tant ens malleix?

Xesc Umbert

RESUM DEL MES D'AGOST

	1988	1989
Temperatura màxima	38	35
Temperatura mínima	15	15
Temperatura mitja	25'1	25'9
Pluja del mes	-	92'2
Pluja de l'any	243'5	344'9
Vel. màx. del vent	45	50
Hum. mitja a les 18h	54'6%	59'4%
Tempestes	1	6

Dia 31 varen caure 34 l, i en conseqüència va baixar el torrent de Sa Blanquera.

El temps

AGOST

per XESC UMBERT

		<p>1</p> <p>20° 28 68%</p>
<p>2</p> <p>22 60% 27</p>	<p>3</p> <p>19 30 63%</p>	<p>4</p> <p>19 30 67%</p>
<p>5</p> <p>19 29 67%</p>	<p>6</p> <p>19 31 65%</p>	<p>7</p> <p>20 31 65%</p>
<p>8</p> <p>19 32 60%</p>	<p>9</p> <p>24 31 64%</p>	<p>10</p> <p>35° 22 35% 17</p>
<p>11</p> <p>22 32 64%</p>	<p>12</p> <p>20 32 70%</p>	<p>13</p> <p>30 30 67%</p>
<p>14</p> <p>31 32 65%</p>	<p>15</p> <p>20 31 67%</p>	<p>16</p> <p>30 31 65%</p>
<p>17</p> <p>20 31 65%</p>	<p>18</p> <p>25 32 63%</p>	<p>19</p> <p>30 32 62%</p>
<p>20</p> <p>30 33 62%</p>	<p>21</p> <p>31 33 68%</p>	<p>22</p> <p>23 34 42%</p>
<p>23</p> <p>21 33 45%</p>	<p>24</p> <p>21 33 40%</p>	<p>25</p> <p>24 33 63%</p>
<p>26</p> <p>21 31 68%</p>	<p>27</p> <p>20 33 61%</p>	<p>28</p> <p>23 28 61%</p>
<p>29</p> <p>18 27 63%</p>	<p>30</p> <p>16 30 70%</p>	<p>31</p> <p>84l. 22 30 64%</p>

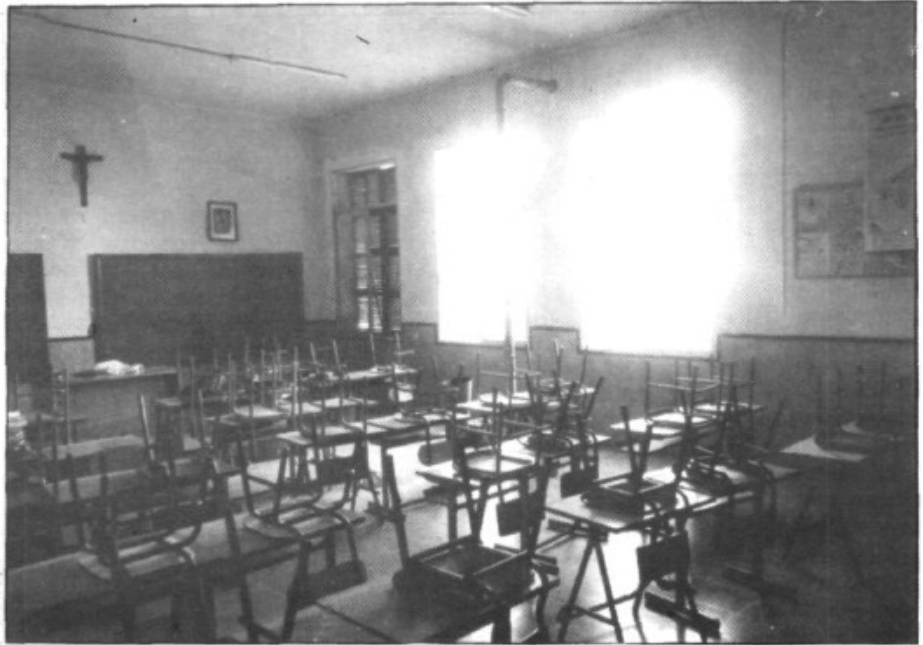
NATACIO

La segona quinzena d'agost l'Ajuntament va organitzar un curset de natació que es va dur a terme a la piscina de l'hotel Sa Coma Platja.

Hi participaren nins i nines de Sant Llorenç, Son Carrió i Cala Millor d'edats compreses entre 4 i 14 anys, i es distribuïren en tres categories: iniciació i perfeccionament.

La monitora principal era n'Antònia Real, que fou campiona d'Espanya i que és la dona de l'actual entrenador del Cardassar.

El curset va agradar molt i hi va haver participants que sol·licitaren que continuàs durant l'hivern i d'altres que volien que se'n fes un per a adults.

cies personals.

ESBUCAMENT

El dia 11 de setembre es va esbucar el terrat i el sostil de la casa de na Joana Tendra, i, encara que no del tot, possiblement les pluges caigudes els darrers dies hi tenguessin qualque cosa a veure.

Per sort en aquell moment ella es trobava dins el corral i no hi va haver desgrà-

ESCOLA

El dia 13 de setembre s'inaugurà oficialment el curs escolar amb un acte que organitzaren els mestres i en el que s'explicaren les directrius generals que es duran a terme enguany.

L'escola començà el dia 15 amb la novetat de que el Ministeri d'Educació i Ciència ha subvencionat una part con-

siderable dels llibres i diccionaris que han de menester els al.lots.

També ha enviat mobiliari per als mestres, armaris, pupitres, una fotocopiadora i una màquina d'escriure elèctrica.

EXPOSICIO

Aquest mes de setembre en Miquel Rosselló ha exposat els seus bodegons a una sala de Cala Rajada, amb un èxit rotund de venda.

GOVERN
BALEAR

**CENS AFECTATS
PLUGES TORRENCIALS
SETEMBRE 1.989**

Per tal de poder elaborar un cens dels afectats per les pluges torrencials sofertes durant el mes de setembre d'enguany en els termes municipals d'Artà, Campos, Capdepera, Felanitx, Manacor, Petra, Sant Antoni de Portmany, Sant Llorenç des Cardassar, Sant Josep (Eivissa), Santanyi, Ses Salines i Son Servera, pregam que tots els damnificats emplenin els impresos confeccionats a l'efecte, els quals els poden recollir i dipositar tant en els propis Ajuntaments com a les Conselleries Sectorials.

La inscripció en el cens d'afectats serà requisit indispensable per acollir-se al règim d'ajudes i compensacions econòmiques establert pel Govern Balear.

El termini d'inscripció finalitzarà el proper dia 10 d'octubre.

Palma de Mallorca, a 22 de setembre de 1989

Essent un dels principals protagonistes de la crisi política que hem viscut aquest mes passat, he pensat que es feia precis sobre l'opinió del batle, en Bartomeu Pont, per veure si destriariem una possible sortida a la situació d'"impasse" que estam vivint en el moment d'escriure aquestes retxes. Amb l'amabilitat que el caracteritza va accedir a la nostra petició i aquest n'és el resultat:

Ja que més o manco mos trobam a mitja legislatura, podríem començar fent una mica de balanç general del que ha estat la teva primera experiència com a batle.

Bueno... si hem pogut fer tot lo que hem fet ha estat degut a sa bona harmonia que hi ha hagut dins s'equip de govern. Fins ara mos havíem duit molt bé i totes ses coses s'havien fet de comú acord, perquè normalment fèiem reunions per tractar es temes que havíem de dur a ple o ses coses que pensàvem realitzar. Fins aquí ha anat extraordinàriament bé, almanco per part meva, i no hem tengut ni sa més petita discrepància quant an es funcionament de s'Ajuntament.

I si ho comparam amb s'anterior legislatura, cap a on creus que se tombaria sa balança?

S'avantatge és tan grossa que no crec que pugui servir d'exemple, perquè s'altra vegada va ser un govern un poc fet amb sos peus, i noltros creàrem ses bases per poderlos posar en terra ben plans. Prova d'això és que tu has assistit a molts de plens i has vist que ses discrepàncies han estat mínimes, en canvi en es plens de sa legislatura anterior sempre hi havia xarangues i fins i tot insults personals, cosa que aquí no s'ha vist ni una sola vegada.

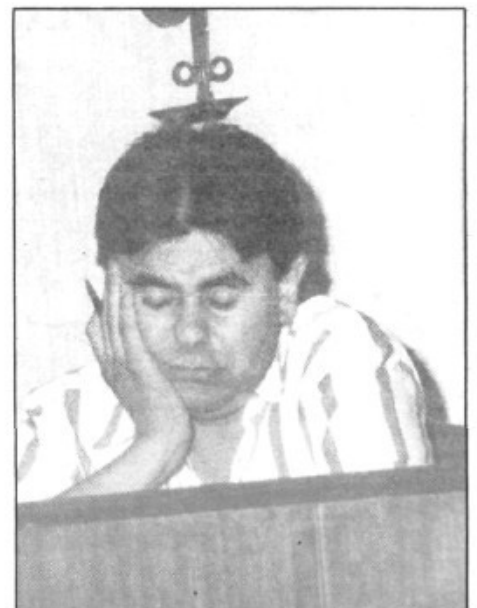
Has dit a sa primera pregunta que hi ha hagut una compenetració molt grossa amb tot s'equip de govern. Això també inclou ses comissions del PSM? Han anat bé ses seves comissions o trobes que podrien haver anat millor?

No crec que jo estigui capacitat per dir que podrien haver anat millor, perquè totes han funcionat molt bé. Sa comissió de Cultura va fer tot lo que havia de fer dins lo que podia, perquè a vegades s'han d'ajustar an es pressupost; sa de Sanitat i Acció Social també ha funcionat molt bé i sempre havíem estat en contacte quan s'havien de dur coses per a sa Unitat Sanitària... Bé, en una paraula, no tenc cap queixa d'es comportament d'aquestes dues comissions. I m'he oblidat de dir que ses festes han estat extraordinàries,

amb una labor perfecta i que em vaig adherir a s'enhorabona de s'oposició, encara que fos en es ple d'es dia crític.

I no trobes un poc contradictori que, amb aquesta opinió tan favorable d'es funcionament d'es pacte, renunciis a tot això per un tema tan menor com es d'es tractor?

Es dia 28 de juliol sa comissió va informar favorablement sa suplementació de crèdit que incloïa es tema d'es tractor, i dia 2 d'agost, no més cinc dies més tard, me'n tem que volen votar en contra d'aquesta proposta, s'única que jo he feta per comprar una cosa i que ja dúiem de remolc des de principis d'abril. En tot aquest temps que jo he tirat endavant amb ses gestions i amb sa confortat de tots, ningú mai no m'havia parlat de s'excusa que em posaren en es ple de que no teníem dobbers. Per a jo no és una resposta vàlida que dos membres de s'equip de govern votin en contra d'una cosa sense una excusa convincent. En aquest sentit vaig pensar, p'entura equivocadament, que havien tengut qualque cosa que dir de mi, i fins i tot que podia esser per motius electorals. Perquè jo no puc permetre mai una violència d'aquest tipus. Jo sé que han dit que es batle no comanda i en cert sentit potser que no ho diguin

malament, perquè en lloc de fer de comandador he preferit actuar de tolerador, fins i tot en coses d'altres membres de sa Corporació que no he vist amb gaire bons ulls. M'he estimat més venir-hi a bé i cercar sa manera més bona per arreglar-ho de forma legal i a gust de tots ets altres. En lo d'es tractor, i an això ho pots posar, com que me pareixia un capritxo, vaig dir que es qui votaria en contra de sa proposta el cessaria de tots es càrrecs, fos d'es partit que fos.

Encara que hagués estat del CDS?

Encara que hagués estat d'es meu partit, i maldament hagués hagut de quedar tot-sol. Considerava que això era una grosseria i no volia comportar que la me fessin.

I no trobes greu fer perilliar s'estabilitat de s'Ajuntament per un capritxo?

Si, i molt, però jo hi estava disposat i fins i tot a anar-me'n a cameva. Lo que no volia comportar és haver de baixar-me es calçons per una putada com aquesta.

I així com està ara s'Ajuntament, no hi ha es perill de que quedin penjades coses tan importants com ses Normes Subsidiàries, es torrent o sa canalització de ses aigües, per posar alguns exemples?

Jo crec que tot això pot seguir endavant, almanco lo que ja està aprovat. Si ses Normes no se poden aprovar ho sentiré molt, però lo que vull donar a entendre és que sa culpa no és meva, perquè si jo he de sofrir es capritxos de tots també me n'he de poder espessar qualcun.

Podies haver votat en contra d'aquestes coses que parles... De fet hi ha un punt en es pacte que diu cadascú pot votar lo que trobi...

Està ben clar que he estat jo es qui ha romput es pacte, perquè hi ha una clàusula que diu que s'han de mantenir es càrrecs, però jo els ho havia dit abans i me digueren que mirarien d'arreglar-ho. Com que no ho feren jo em vaig mantenir amb sa meva postura. Però que quedi ben clar que jo no m'he de

sacrificar i he de fer de màrtir per satisfer es capritxos d'ets altres. Que me posin una moció de censura i supòs que funcionarà millor quan jo no hi sigui.

Se diu que hi va haver una mica de pacte amb en Falera, de manera que si ells s'absentien i sa proposta passava destituiries es del PSM, que ja se sabia que votarien en contra...

Això no és cap pacte ni cap tracto. Ells me preguntaren a veure si era ver que els cessaria si votaven en contra i jo els vaig dir que si, que ho havia promès...

Ho havies promès?

Els ho havia fet a sebre a ells mateixos es mes passat.

I el CDS, què hi diu?

Estan d'acord amb so cesse i no només a nivell local, sinó també a altes esferes. Els vaig explicar es motiu real i no vaig tenir cap opo sició de ningú.

I es teus dos regidors?

M'han dit que no passàs pena, que ells estaven en es meu costat, i jo me'n fii.

Maldament en Fabio digui lo que diu?

Jo de lo que diu en Fabio no en faig cas perquè ja sé que és molt exagerat.

Quines sortides veus a aquesta situació?

En principi consider que s'ha de cercar una majoria d'allà on sigui. N'hem parlat amb so Comitè i tenim pensades unes solucions, però crec que no és s'hora de publicar-les.

Són a curt plaç?

Crec que sí; no passaran mesos, sempre que hi hagi bona voluntat.

Se podria entendre lo que has dit com una reconsideració amb certes condicions?

Això se podria entendre de qualsevol manera, però m'estim més no passar s'arada davant es bou. Primer vull que sa cosa se refredi, perquè ses persones quan estan exaltades no raonen així com toca, i amb això també m'incloc a jo.

Si aquesta ruptura continuàs, te pareix que podria afectar a una futura legislatura?

Jo ja he vist de tot: he anat en contra d'uns i ara vaig amb ells, uns han anat en contra meva i ara anam plegats... No hi ha perquè, si ara feim una ruptura, que això hagi d'afectar d'aquí a dos anys. Diven que per alçar es peus a vegades han de sopegar, i si sopeguen, una altra vegada estan alerta a trobar sa mateixa pedra.

Jo ja no tenc res més que demanar. Si tu tens qualche punt que trobis que val la pena parlar-ne...

Jo estic disposat a parlar ne amb so que sigui, però no perquè se publiqui, perquè a vegades cadascú ho entén de sa seva manera i pot fer que ses negociacions vagin malament. M'estim més estendre'm quan ses coses ja estiguin arreglades, que avui deim ne gre, s'altre blanc i l'endemà morat o gris fins arribar a un punt d'acord, i si sa premsa s'hi afica abans d'ho ra...

Sa premsa està per informar...

Clar, si jo estic completament d'acord, però crec que val més esperar un poc.

Moltes gràcies idò, i esperem que, d'una manera o de s'altra, s'Ajuntament surti d'aquesta situació.

Josep Cortès

Si la televisió diu que no plourà lo més prudent és agafar el paraigua en sortir de canostra. Si el batle assegura que no hi ha crisi i que la seva intenció és no llevar competències a ningú per què estan escrites en el pacte i les ha de mantenir -vegeu "Flor de Card", juny de 1989- lo més lògic és pensar que qualche cosa passarà. De fet ha estat així. El dia 12 de setembre el batle va signar un decret en el qual des tituïa n'Antoni Sansó i n'Andreu Femenies de les presidències de les comissions de Cultura, Festes i Sanitat, i també de la Comissió de Govern. El motiu ha estat el vot en contra d'aquests dos regidors a la proposta del batle de comprar un tractor.

Aquesta és la versió oficial, la que circula per carrers i diaris, i potser que sigui la vertadera, però també hi caben altres possibilitats.

És prou conegut que aquest estiu els integrants de l'equip de govern, llevat del batle, han mantingut una sèrie de reunions per tractar sobre la resta d'aquesta legislatura, i entre les possibilitats que s'apuntaren hi havia la de canviar de batle si no se sometia als acords de la majoria governant. No podria ésser que aquest, en un intent de defensar-se atà

cant, hagués decidit agafar el bou per les banyes i avançar-se a les accions del seu grup? Si fos així el tractor només hauria estat una excusa que li hauria vengut com anell al dit per destituir els nacionalistes i esvortar, encara que fos momentàniament, la jugada.

Jo preferesc decantar-me per aquesta possibilitat perquè, per molt que li don voltes, no em cap dins el cap que per una geniada d'aquestes consenti perdre la tranquil·litat que ha gaudit durant els dos anys i mig que fa que governa, sobretot tenint en compte la mala vida que el PSM va donar a l'anterior batle estant a l'oposició. I tot això, no ho oblidem, després d'haver guanyat la votació sobre el tractor, que sembla que els qui tocarien estar enfadats són els del PSM, que, al cap i a la fi foren els qui la perderen.

Pensem, a més, que no podia haver triat un moment més inoportú: escapça la comissió d'Ensenyament quan està a punt de començar l'escola i encara no està acabat l'edifici de Sa Coma; fa el mateix amb la de Sanitat en el moment que hem patit la

major inundació de la història i són necessàries fortes mesures sanitàries; pacta amb el Partit Popular quan només falta un mes per les Eleccions Generals i és sabut que el seu partit, el CDS, està prou escaldat de pactes amb els conservadors d'ençà de les Europees. I a tot això s'hi pot afegir que en el darrer ple s'havia adherit a la felicitació d'en Falera a n'Antoni Sansó per la "gran labor que havia desenvolupat per les passades festes". Hi toca haver podent roses raons per decidir-se a cessar-los precisament ara.

He esmentat abans un pacte amb en Falera i, encara que ell pretengui negar-ho, la veritat és que és així. Pactaren l'abstenció de l'oposició en lo del tractor a canvi de destituir els dos regidors nacionalistes. D'aquesta manera, amb els cinc vots a favor, quatre abstencions i dos vots en contra la seva proposta passava. En Miquel Falera, l'únic que es beneficiava políticament de la crisi i que ha sabut jugar les seves cartes amb intel·ligència i perseverància -en els darrers mesos no s'ha aturat d'esperonar el batle- va explicar la seva abstenció en el ple dient que d'ençà que varen iniciar la disputa per lo dels pressuposts s'havien abstès a tot. És lògic i legítim que intentin desestabilitzar l'equip de govern, però si es volen guanyar un lloc de respectabilitat dins el panorama polític local han de fer dient la veritat, ja que del juny ençà han votat a favor, almanco, al projecte de clavegueram, a les ordenances fiscals, a la gestió tributària de l'impost sobre els immobles i a d'altres propostes de menor vergadura. Si aquesta vegada s'han abstès és perquè els convenia desestabilitzar l'equip de govern i per veure si en treien algun profit, i per res més, cosa, d'altra banda, que em sembla molt bé i que entra en el joc democràtic, però les coses són així com són i no així com a vegades les diven.

Els fons de tot això, segons el meu veure, està en el funcionament "real" del pacte. Sobre el paper -concretament en el punt 11- es diu clarament que es deixa llibertat als tres grups de votar allò que considerin oportú, però en realitat recolzaven qualsevol proposta que fés algun membre de la majoria governant, fins i tot les que estaven manifestament en contra de la pròpia ideologia. Això, que ja havia estat denunciat al nostre editorial de novembre de l'any passat, per força havia d'acabar malament, ja que en un moment o altre sorgiria la fricció, com de fet ha succeït.

I ara, què? Vet-aquí la qüestió. D'entrada se m'ocoren quatre possibilitats:

La primera juntar-se amb la que fins ara havia estat l'oposició i formar una gran majoria, deixant els regidors del PSM fora de l'equip de govern. Personalment no crec que la duguin a terme perquè és impensable que els del PSOE vinguin a bé a pactar amb els del PP, i, si m'apurau, tampoc no crec que ho facin en Bartomeu Mestre i en Pere Umbert, encara que de més verdes n'han madurat i en política no es pot dir mai "d'aquesta aigua no en beuré". De totes maneres el fet de passar-se en qüestió de setmanes d'un pacte "progressista" a un altre "con-

servador" seria mal d'explicar als electors i no sembla que el CDS vagi per aquest camí.

La segona possibilitat és que el batlle reconsideri la seva postura i torni nomenar els dos regidors destituïts. D'aquesta manera les aigües tornarien al seu jaç i mantendrien la situació d'uita fins ara amb petites modificacions. És previsible que no es tornàs parlar de moció de censura i que en Falera endurís la seva oposició, sobretot envers el batlle. No és una opció que d'entrada es pugui descartar.

Una tercera possibilitat és que els cinc regidors que resten decideixin governar en minoria, negociant punt per punt amb uns o altres segons les característiques de cada proposta. De fet hi ha ajuntaments que ho fan així -per exemple el de Ciutat-, i que funcioni o no depèn de la mà esquerra que pugui tenir l'equip de govern. Encara que sigui una opció incòmoda per als qui manen -qualsevol iniciativa haurà d'estar subjecta al vist i plau de l'oposició- també és de les que entren dins les possibilitats de l'ajuntament llorençí.

I la darrera, per fi, passa per la moció de censura i el canvi de batlle. En aquest cas, possiblement, les claus estiguin a les mans dels regidors destituïts, que tant

es podrien decantar per continuar amb l'equip de govern com per negociar uns acords amb la que fins ara havia estat l'oposició. Que aquesta opció sigui o no viable depenia, en bona part, de la resposta que rebessin dels partits signants del Pacte de Progrés.

En aquest sentit enviaren uns escrits al PSOE i al CDS locals per tal que es definissin o bé a favor del pacte o bé a favor del decret, ja que aquest havia estat una decisió personal del batlle i els pactes havien estat fruit d'uns acords amb els partits. Encara que de manera oficiosa, sembla que a hores d'ara els comitès locals s'haurien definit a favor de la continuïtat de l'equip de govern, i que el batlle els tornaria nomenar amb les mateixes condicions que tenien abans de la ruptura, si bé esperaria fins a mitjan octubre, quan tornàs d'un viatge a Canàries. Mentrestant en Bartomeu Mestre assumiria les funcions de primer tinent de batlle i els regidors destituïts continuarien treballant en les respectives comissions.

En definitiva, per tant, tot això no haurà estat més que un tòrcer braç entre el batlle i la resta de l'equip de govern, ja que l'un amb les destitucions i els altres amb les reunions d'aquest estiu pretenien demostrar que eren els més forts i els qui vertaderament controlaven l'Ajuntament. Es un poc prest per saber qui haurà guanyat la partida i qui l'haurà perduda i supòs que tant l'un com el altres es pensaran tenir la victòria del seu costat, però el que si és cert és que tots hauran de rectificar el seu comportament i atènyer-se a les decisions de la majoria, si volen un ajuntament estable que pugui acabar la legislatura amb una certa tranquil·litat i coherència.

Josep Cortès

L'exposició d'En Pepe Dagnino es va poder visitar del 7 al 17 de setembre a la sala d'exposicions de "Sa Nostra"

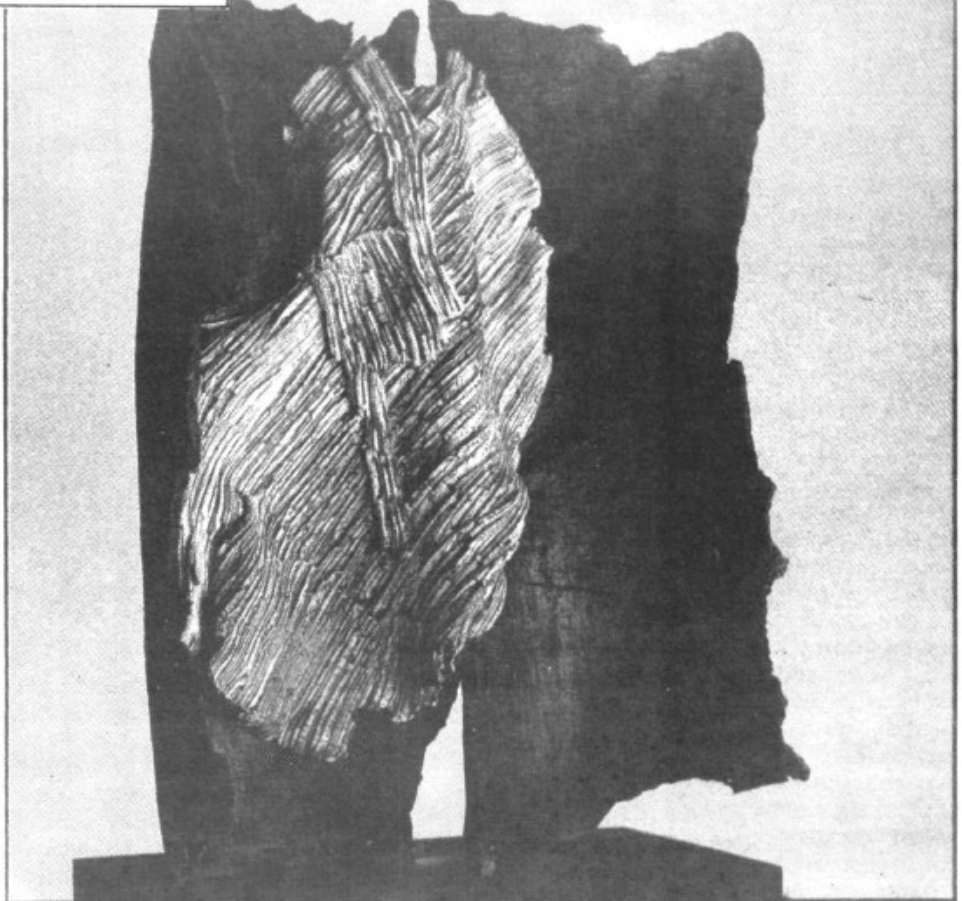
Entrar en el taller de Dagnino és beure a la font de les sensacions.

D'entrada un munt de peces de test afilerades sobre els prestatges, al fons els forns d'imponent blau metàl·lic. Entre i entre, a mà dreta, un munt de papers amb dibuixos, esquemes, plànols... no lluny de l'atapeïda i sel·leccionada biblioteca. A l'esquerra un ample finestral i sobre la fillola una col·lecció de pedretes de la mar, trocets de fusta, arrels singulars, parts d'ormes... alguns dels quals amb forta semblança amb les fotografies de "l'obra" dels artistes que hi ha a la biblioteca de treball.

Entre els papers i els objectes que parlen, al bell mig, la taula plena de peces algunes encara crues, altres amb una primera cuita i amb una mena de polsim, talment la cara de les senyores refinades de principis de segle, algunes d'espatllades i algunes que semblen acabades.

No lluny de les peces, les mans d'En Pepe que, quan se n'adona que entres, deixa la feina i es dirigeix cap a la persona amb el cos obert, hospitalari, com el de la gent del sud a qui sols li falta la xilaba, i un somriure que li xapa la cara.

Les mans, una finestra de comunicació. Eines perfectes que intenten reflectir en el fang la lluita, la coherència, la pau... el diàleg permanent entre cor i cervell,

entre sentiment i coneixement. Potser establint una equilibrada interrelació pensament-elements físics-pensament-sentiment.

Parlar amb ell -ja sigui al llarg d'una vetllada vora la mar, ja sigui veient com el ca de bestiar porta les ovelles del veí, des ca seva estant, a l'hora calma del crepuscle estivenç- és amarar-se d'art i de vida, des d'una perspectiva crítica, humana.

No es necessita una obser-

vació atenta, basta veure les peces perquè resulti òbvia l'habilitat, la destresa. Una ullada al taller, mostra pistes d'estudi, d'experimentació, d'assaig, de recerca i, també, de la seva capacitat d'observació, al saber captar la bellesa dels petits i quotidians elements que ens ofereix la naturalesa. I si això no fos art, llavors quina cosa seria aquest?

Guillem Pont

Comercial
ES PUIG

Instal·lacions Sanitàries

Carrer Nou, 37 07530 SANT LLORENÇ (Mallorca)

Viajes
ULTRAMILLOR S.A.

AGENCIA DE VIAJES GRUPO A TITULO 999

C/. Sol, 19 - Tel 58 57 20
CALA MILLOR (Mallorca)

COSTUMS

Després d'haver passat sa festa de Cinquagesma, o sigui, sa Pàsqua Granada, ses sementeres ja comencen a espigar, es cirerers ja tenen cireres verdes, ses pruneres primerenques maduraran per Sant Joan i ets aucells ja tenen es nius preparats. Es cant d'es rossinyol, sa cadenera i es verderol alegren es camps i es sementers, mentres ses flors silvestres han començat a florir. Tot es camp és un jardí i es sol ja encalenteix de valent per madurar s'anyada d'es blat, s'ordi, ses faves i sa civada. És sa collita d'es conrador que para es mes de maig.

A mitjan mes de juny ja tot té es color de s'or perquè s'anyada ja és madura i ve es temps d'anar a segar. Amb aquell sol que crema, a trenc d'alba, ja partien es segadors i ses segadores que anaven a fer ses messes per guanyar uns dobbers que ajudassin a passar s'hivern. Aquells temps eren molt diferents d'es que tenim ara: passaven molt calor i set, i

gràcies que hi havia una encarregada de dur-los aigua i enciam fresc.

Es temps eren així, tothom havia de treballar a ses mes ses així com podien, i encara que tenguessin mal d'esquena, era un gust sentir cantar es segadors -que n'hi havia que tenien sa veu com un rossinyol-, amb sos capells de palmes, didals de canya per no fer-se talls, managots, mocadors p'es coll i sa falç:

En 'ver acabat de segar
tiraré sa falç enlaire;
mal li pegàs un mal aire
an es qui la collirà!

Després d'haver segat ses sementeres, ben de matí, a trenc d'alba, havien de garbejar. Es treginers que tenien carros anaven a carregar-los de garbes per durlos a s'era allà on havien de batre.

Per aquest temps comencen a madurar ses prunes i ses peres de sant Joan; més tard per sant Pere, ho fan ses fi

gues flors i ets albercocs. Moltes cases tenen aquestes fruites i les solen guardar dins un garbell, a un lloc fresc, amb fulles de figuera. Quan venien de garbejar, ben acolorats, els daven berenar.

Ses espigoleres, ben de matí, anaven a ses eres per espigolar per allà on havien deixat ses garbes i recollien ses espigues que hi havien quedat.

Passat sant Joan i sant Pere -que no hi ha família que no tenguin qualche parent amb algun d'aquests noms- ja preparaven ses eres per començar a batre. Solien estar p'es Camp Roig de sa Cova, enrevoltades de carxofes. A s'hivern les omplien d'alga de la mar perquè se conservassin ben fresques i tenguessin es trespol ben fort. Hi ha una cançó que diu:

En es Camp Roig de sa Cova
diven que hi fa un bon vent,
per això molta de gent
hi ha fet una era nova.

Francesc Clapés

Què és el S.I.A.C.?

El S.I.A.C. és un servei d'informació i atenció al ciutadà adscrit a la Conselleria Adjunta a la Presidència que té, entre altres, els ocjectius següents:

- Informar als ciutadans sobre les actuacions de l'Administració de la C.A.I.B. sobre qualsevol altre tema que els ciutadans sol.licitin en relació als organismes depenents del Govern Balear.
- Donar a conèixer l'estructura i funcions de les altres administracions: Consells Insulars, Ajuntaments i Administració Perifèrica de l'Estat, radicades a les Balears.
- Facilitar informació sobre la tramitació d'expedients, línies d'ajudes de la C.A.I.B., etc.
- Recollir iniciatives i tramitar queixes i reclamacions sobre el funcionament de les Administracions.

Com contactar amb noltros?

Véngui a visitar-nos. Ens complaurà la seva visita. Estam a la seva disposició de 8.30 a 14.30 tots els dies laborables. Els dissabtes de 9.30 a 13.30.

Truqui per telèfon. Si no vol, no necessita desplaçar-se fins a la nostra oficina per a resoldre el seu assumpte.

Ens crida al 900 321 321 i l'atendrem amb molt de gust. I no oblidí que la cridada és gratuïta. Conèixer el què volem no costa res!

Ens escrigui. Si vostè no es pot desplaçar fins a la nostra oficina o no té telèfon, ens pot escriure una carta i ben aviat rebrà notícies sobre la informació sol.licitada:

Pça. Drassanes, 4 - 07012 Ciutat

Sa fletxa assenyala es nivell fins on va arribar s'aigua es dia de s'inundació, segons s'opinió d'ets afectats, que respectuosament afirmaven que lo que havien promès alguns polítics a ses darreres eleccions, més que una presa de contenció era una presa de pèl. I és que quan un homo se sent sa ruixada d'aprop se'n recorda d'es que li demanaren es vot, de ses promeses que li feren, de ses que no han complit, de lo que li costarà s'endemasa, de sa feina que li ha duit tornar deixar sa casa a punt i d'on els enviarà quan tornin a dur-li paperetes.

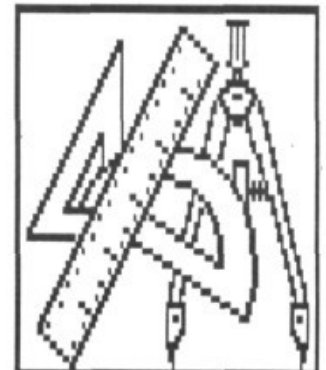
No hi ha dubte, sa carrera amb més futur a Sant Llorenç és sa de Projectista Municipal.

Feim un projecte de canalització de ses aigos i el deixam dins un calaix fins que sigui més antic que es pastar... Feim unes Normes Subsidiàries i no en tornam parlar pus fins que estiguin caducades...

Feim un projecte de presa i comparam es solars abans de sebre si convé o no fer-la...

I ara comanam un altre projecte per desviar es torrent de Ses Planes perquè mos han assegurat que aquesta serà sa solució definitiva.

Saps si pagassin d'es seus, veuries com no en comanarien tants de projectes inútils.

Si hem de fer cas a lo que han publicat es diaris, ets únics perjudicats per ses inundacions han estat ets hotelers, que enguany tendran sa temporada més curta i no podran guanyar tants de milions, pobrets!

Però lo que és a Sant Llorenç, ni s'ha esbucacat cap pont, ni hi ha carreteres tallades, ni gent que ho ha perdut gairebé tot, ni milions de quebres..., ni res de res.

Se veu que ho devem haver somniat.

Jo crec que a força de fer proves es diaris arribaran a endevinar-ne qualcuna.

Primer digueren que es batle seria en Bovet i que només esperaven que tornàs en Cuc per enllestir-ho.

Un altre dia afirmaren que en Falera tenia ses portes obertes per salvar sa pàtria de bell nou, i que podria ser ben bé que ho componguessin "així com Déu mana".

Més tard publicaren que farien anques enrera i que tot quedaria talment com estava.

Això és com qui juga a una rifa i compra tots es billets!

I hem acabat es setembre i encara no tenim ses Normes Subsidiàries, ni sa Casa de Cultura, ni ses aigües canalitzades, ni es torrent així com toca, ni un parc, ni han arreglat es Pou Vell, ni han acabat es poliesportiu de s'escola... Per ventura es mes que ve...

MUSICA A LES ESCOLES

El passat curs de 1988-89 em sorgí la possibilitat de donar classes de música en els dos col·legis de Cala Millor -el de Sant Llorenç i el de Son Servera- i entrar així de manera més plena en el món de l'ensenyament. El fet d'haver treballat sovint amb els infants més petits i l'experiència d'haver impartit lliçons de guitarra em va facilitar en certa manera el plantejament de cara al curs que havia de començar.

Cal dir que l'entrada de la música a les escoles sembla un fet irreversible i al mateix temps de justícia. En un món on es dona un lloc preferent a lo "material" es fa difícil a vegades demostrar la importància de la formació musical. Acceptem, idò, com a bones aquestes passes donades conjuntament pels col·legis, les AAPPAA i els ajuntaments per tal de fer possible que un punt tan important sigui inclòs dins la formació integral de tots els nins i nines de Cala Millor.

A l'hora d'escollir, el millor mètode d'ensenyament a l'EGB és, sens dubte, per a mi, el del pare Ireneu Segarra, llargament experimentat dins l'àmbit de parla del català. La manera senzilla i esglaonada amb què es van introduint les matèries d'òida, ritme, moviment... i el descobriment que els alumnes fan del món del so, la veu, la dansa i la resta dels continguts mitjançant la pròpia vivència, el fan del tot immillorable.

La base del mètode és la cançó tradicional nostra, i aquest suport tan hermós ha estat fonamental a l'hora de decidir-m'hi.

Vaig donar classes des del preescolar fins al 5è, però l'aplicació del primer llibre de música va esser a 1er i a 2on; en els altres, degut a les diferències òbvies vaig haver de fer canvis per tal d'adaptar-los.

L'experiència ha estat força positiva i en alguns moments força gratificant. També plena de sorpreses, com per exemple que a les enquestes fetes als alumnes, a una de les preguntes referides a les preferències musicals la contesta era sempre molt pa-

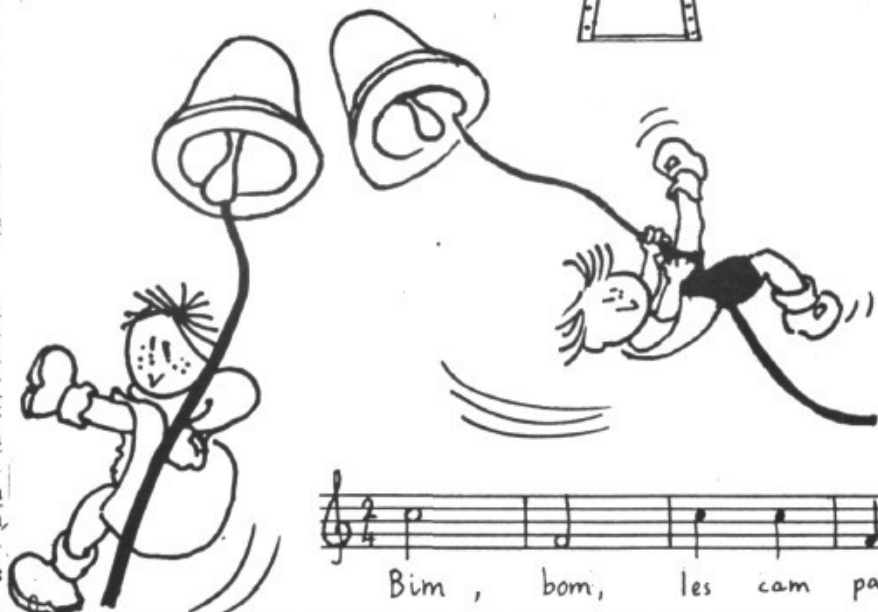
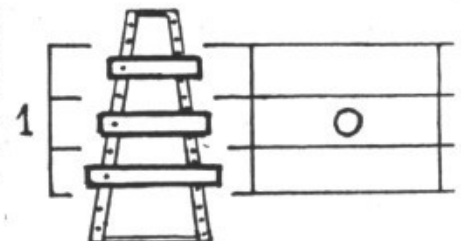
rescua: rock, heavy, Hom-bres G, Michael Jackson i poca cosa més. De la música clàssica coneixen sobretot a Luis Cobos. I, oh pena!, de la nostra música en saben molt poc, i cançons tan populars com Sor Tomasseta són del tot desconegudes fins i tot per alguns fills de mallorquins.

Però això que podria semblar negatiu queda compensat pel gran interès i imaginació que en general han mostrat per la música.

El curs que ara comença ens durà noves sorpreses, però la llavor deixada l'any passat es deixarà veure, o, per dir-ho musicalment, es deixarà sentir.

També he de dir que la meua assistència al curs de Pedagogia Musical que organitzà la Universitat de les Illes Balears a la Porciúncula per força s'haurà de notar i repercutir en benefici de tots.

Josep Alba

EL CANVI SORGIT RAN DE L'APARICIO DEL TURISME (3 part)

Sistema cultural.- Si recordam la definició que ens servia per diferenciar-lo del que s'entén (o hem establert aquí que hem d'entendre) per sistema social, es feia esment del què és: l'acumulació de recursos materials i immaterials usats, transformats, augmentats i transmesos dins el grup humà que constitueix i és, a la vegada, constituït per aquest sistema cultural. Es important recordar-ho perquè, sobretot pel que fa a l'aspecte transformador, ens trobarem amb un xoc cultural molt específic. No es tracta, com de fet havia succeït al llarg de la història mallorquina fins a la primera meitat del segle actual, d'una relació més o manco violenta, barrejadora o dispersiva, amb una altra estructuració social; d'un intercanvi del que es puguin treure resultats (construccions) simbòlics, organitzatius del món mixtos, amb igualtat d'oportunitats cap a un o altre sistema, de principi. No, no n'és el cas: ens trobam en un sistema omnicomprensiu, el ST, en el sentit que abasta tots els ordres de la realitat i que, àdhuc, ho fa en tot temps. A diferència del que succeeix a d'altres indrets, ni econòmicament, ni socialment, ni metaculturalment, el turisme sofreix variacions d'importància a Mallorca.

El turisme balear es constitueix com a metacultura i no com a cultura que s'enfronti o relacioni amb una altra. No es refereix a cap grup humà concret, i es presenta, per tant, com a una instància superior (especialment i jeràrquica) a qualsevol altra del seu mateix ordre.

Tot i tenint aquestes específiques característiques, actua per segons quins aspectes com a productora de valors, sistemes relacionals, construccions identificatives, que entren en competèn-

cia amb les pròpies del SCPM, intentant (i malgrat tot, aconseguint-ho amb freqüència) substituir-les.

Vegem-ho breument i amb els trets característics:

1.- L'espai relacional vs. l'espai no-relacional "i trencat", que veiem en parlar del S. Social, es tradueix en l'aspecte definidor del grup i de l'individu amb la mateixa diferenciació que observarem llavors, en funció de que es tracti d'un o l'altre sistemes. Així, dins el SCPM l'individu es defineix grupalment, i no ho fa en funció del treball que desenvolupi, sinó de amb qui per a qui i fonamentalment d'on el realitzi. L'individu defineix el grup, però també es defineix pel grup. Es (més que està) segons quina sigui la seva posició relacional, dins un grup social determinat: el poble, el barri, el llogaret; el grup pagès o d'altres; la comarca. I es defineix a la vegada segons el rol que hi desenvolupi: missatge, pagès (amo), propietari; pobler (fuster, picapedrer, sabater...) I, com vegérem al seu moment, dins la família mateixa, segons el sexe i l'ordre del naixement. Es a dir: hi ha diversos nivells de religació cultural que esdevenen uns o d'altres en funció dels criteris d'organització social que vàrem veure, i ho fan al si d'un espai relacional.

Amb el ST aquell espai queda trencat, en primer lloc, perquè ja no es produeixen totes les relacions dins un espai específic, sinó que es divideixen, almanco, en dues categories ben diferenciades: les corresponents al treball i les altres. Amb la importància creixent del paper sociocultural del lleure, surt, potser, una tercera. Les activitats no es donen al mateix espai sinó que hi ha un espai de treball, un espai familiar, un espai -fins i tot diferenciat molt sovint d'aquest- d'habitatge, un espai d'oci, i així endavant cap

a una infinitesimalitat desubstituïda. Per una altra banda la propietat relacionada de l'espai preturístic, inclús pel que pertoca al treball, desapareix donat que l'individu es defineix en funció de la feina que realitza personalment. El salari és el que defineix el seu grau d'èxit: doncs, plantejaments com el de la fidelitat del pagès cap a la finca (i al propietari mitjançant aquesta o de manera indirecta), manca de sentit.

Però amn el ST, com he dit més amunt, es perd també l'allament geogràfic, doncs l'espai ja no és el marc definidor de les relacions per al grup humà mallorquí I, produint-se el trencament de les fonts culturals, surten entrebancs importants que destorben el funcionament del cicle cultural. Abans sí s'havien engolit els elements culturals externs sense perdre'n la condició d'illa. Ara sí es perd i no existeix la possibilitat de cercar refugi. L'efecte multiplicador de l'entrada de fenòmens es produeix, amb els nous mitjans, amb progressió geomètrica pel que es refereix sigui als ritmes, sigui a la intensitat de l'endinsament 2.- La concepció del temps al SCPM és, també en coherència amb els altres dos subsistemes analitzats, de tipus cíclic, o el que és el mateix, el propi d'un univers i una concepció del mateix, agraris. El trencament diari feina/oci no li és propi. Si es vol, només les festes impedeixen la continuïtat circulatoria, però a la vegada el que fan és remarcar-hi el cicle i elevar-lo a nivell de cosmogonia.

El ciclisme dona pas a la linialitat de l'imperi del ST. Sense anar més lluny, la mateixa diferenciació treball/lleure (que de més a més a més es produeix a espais no unitaris) divideix el temps quotidià en dues parts, sovint no interconnectades.

3.- En relació directa amb el darrer afermat, el treball contribueix de dues formes fins i

RESTAURANTE
POLLOS AL AST
SALVADOR

RECUERDE
EN

PORTO CRISTO

RESTAURANTE - PIZZERIA SALVADOR

CON AUTÉNTICO HORNO DE LEÑA Tel. 82 14 42

tot oposades, a la construcció grupal i a la ubicació de la persona dins la vida quotidiana i la seva plasmació històrico-acumulativa. I, encara un pic més, ho fa en funció de quin dels dos sistemes actua.

El treball es pot entendre també com a coneixement, com a medi gairebé exclusiu per a l'aprenentatge, no només ni principalment de les tècniques laborals concretes, sinó i centralment, de la totalitat de les coses i relacions. En fi, el treball pot ésser entès com a autoreconeixement. Al si del SCPM, doncs al si principalment del món camperol, és a l'agricultura on es dona el procés d'aprenentatge i de presa de consciència grupal. La inexistència del tall treball/oci permet la unitat de la resta del procés de coneixement que, per raons de grau de socialització i enculturació (centralment per edat) no es produeix a la feina (prenguem-ho en el sentit ampli del terme, és a dir, incloent les relacions que per ell i per a ell) i tenen lloc a la casa, a través de la dona i de la família materna (padri-padrina).

Pel contrari en les relacions pròpies del ST, el treball ja no és coneixement, sinó font de salari. El coneixement, entès com a autoreconeixement, és a dir, com a identitat, es dona en el temps lliure (o més ben dit, en el temps de no-treball). S'inverteix, doncs, la funció. L'oci, la setmana laboral amb dos dies de descans i la separació física i relacional de la terra, trenquen l'organització i la classificació temporals. El ciclisme desapareix i la festa perd aquella funció marcadora. L'educació i l'aprenentatge surten al marge de la família i de qualsevol institució anterior. Es clar que

l'escola no és pas un "invent" intern al ST, però estam parlant d'altres nivells d'enculturació que l'escola mai no havia tocat, car no en podia de cap de les maneres assolir terrenys que li eren completament aliens, sigui per les seves característiques, sigui per les del sistema on intentava introduir-se. En realitat, ni tan sols ho havia pretès.

El treball, sigui el camperol, sigui qualsevol altre anterior al ST, era entès com a treball-sacrifici. L'entrada plena dins el grup com a membre actiu suposa un seguit de "rites de passatge", i el treball n'és, encara que per ventura el més esvaït, el més estès.

Per al ST el treball/sacrifici tampoc ja no té cap sentit donat que la funció de la feina que s'hi desenvolupa té una funció estrictament econòmica. El sentit de l'estalvi, central per al SCPM, desapareix en la seva concepció global i, si de cas, es centra únicament al seu aspecte monetista funcional.

Justament aquesta concepció del treball com a forma de guanyar-se la vida i res pus, topa amb un plantejament del mateix -el del SCPM- molt més profund: sí, es ben cert que té com a objecte primer el mantenir la família (o qualsevol altre grup) que el desenrotlla, però també, a un nivell grupal més ampli, el mantenir la finca, la possessió. El concepte de contracte, en el sentit que havíem vist abans pot -i de fet n'és així de vegades- contenir aquesta proposició d'una manera explícita. Fins i tot el ser o no un bon pagès és qual que cosa que sovint es veu en l'estat i la presència de la finca (idò, el manteniment). Al cap i a la fi, àdhuc, el mantenir-la suposa mantenir el nou relacional principal.

Actualment s'acudeix a institucions externes a les construïdes intraculturalment perquè els conflictes tenen lloc a espais relacionals externs; sovint ad hoc. Dins el SCPM, i lligat amb el que comentàvem més enrera en relació amb la bonhomia pagesa, els conflictes interns tendien a resoldre's al si mateix del sistema. L'honradesa, l'estalvi en el sentit ampli de la paraula, la paciència com a capacitat d'evitar l'actuació precipitada, és tretament relacionades per una altra banda amb el treball agrícola mateix (als seus ritmes, al que es pot esperar d'ells) són trets essencials del que hauria d'ésser l'individu tipus. Aposta per aquesta raó succeïa el que deia abans: només per casos o motius estranys a l'àmbit de definició cultural s'acudia a les institucions exteriors: jutjats, policia, Guàrdia Civil..., resolent-se o intentant que es resolguessin mitjançant endosistemes dels qui el més obvi n'és el de l'home bo, si volem, justament centre geogràfic cultural de les virtuts abans assenyalades.

Alexandre Miquel

Tal dia com avui

ARA FA 15 ANYS

* Que Flor de Card té completa independència econòmica del Club Card.

* Que l'Ajuntament va acordar fer les gestions necessàries per canviar el nom del poble i escriure'l correctament.

* Que s'instal·la una cabina telefònica a la plaça.

ARA FA 5 ANYS

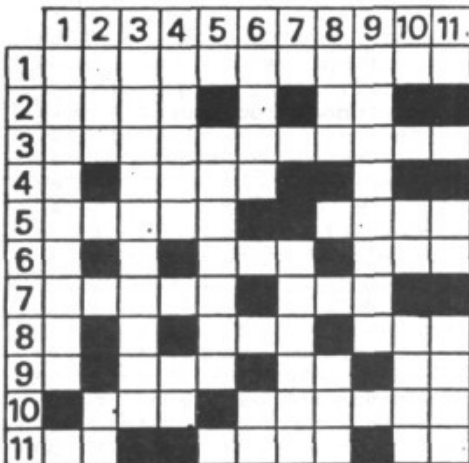
* Que enrajolaren els baixos de l'escola de Sant Llorenç.

* Que l'Ajuntament va acordar fer una presa al torrent de Ses Planes. Havia de costar 47 milions de pessetes, dels quals n'hi havia 35 que anirien a càrrec d'Obres Hidràuliques.

Josep Cortès

Maria Galmés

MOTS CREUATS

Horizontals.- 1.- Excitador 2.- Serveix tant per envidar com per arrastrar com per a fer el burro. Cinquanta. Dues terceres parts del peu. 3.- Malaltia provocada per l'excés d'empinament del colze. 4.- Una ela. Mescla de ferro i carboni. La primera. 5.- Ho intentaren el dia de la inundació, però pocs ho aconseguien. Boi., que li manca estrènyer un pern. 6.- Vocals. Línia real o imaginària al voltant de la qual hi ha coses que giren. Cent desenes. 7.- Maridot de la dida. Al centre del ramat. 8.- En els buits següents, metall emprat antigament per a fer botonades. Condiment

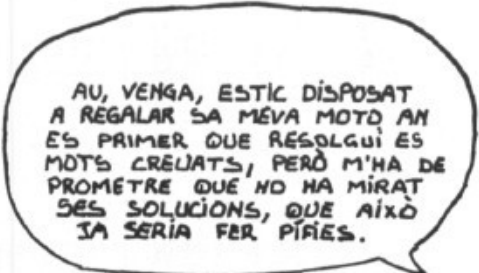
bulbaci. 9.- Pala llarga per fer moure barques. Consonant. Llevant. Totsol. Dóna. 10.- Taula de sacrifici. Acció pròpia dels bombers, apart de buidar cisternes, si aconsegueixen fer partir el motor. 11.- Contracció. uoS. So ben afinat. **Verticals.-** 1.- Glorificador /a. 2.- Compost derivat per reacció d'un àcid amb una base. Ens els dos buits següents, expressió flamenca. Alumini. 3.- Ofici que avui ja no concorda amb el seu nom. 4.- Un temps determinat. Res. La seva. 5.- Una erra. Propietat. Prefixe que denota negació. 6.- Efluvi que afecta el sentit central de la cara. Símbol del iode. Consonant pal·latal. Expressió de dolor usada als còmics antics, altrament dits

"tebeos". 7.- Símbol del nitrògen. Cinquanta. Embarcació petita al servei d'un port o un vaixell. 8.- Herba emprada a la cuina. En els dos buits següents, arbre de la família de les ulmàcies. Tubèrcul emprat per a fer en salades. 9.- Deixar les armes, a les bones o a les males. Consonant. 10.- En els dos buits que vénen, meulo d'un moix esburbat i una mica cursi. Temps que abarca des de la data de naixement fins avui mateix, si encara s'alena. 11.- Ens els buits següents, rètol quasi acabat. Al revés, parlam amb Déu.

Solucions:

Horizontals.- 1.- Esperonador. 2.- Naip. L. Pe. 3.- Alcohòlicisme. 4.- L. Acer. A. 5.- Tapar. Orat. 6.- I. E. Eix. Mil. 7.- Didot. Ama. 8.- O. R. All. Rem. 9.- R. Est. Un. Da. 10.- Ara. Apagar. 11 Al. Agap. To. **Verticals.-** 1.- Enaltidor. A. 2.- Sal. A. I. Al. 3.- Pica-pedrer. 4.- Epoca. O. sa. 5. R. Heretat. A. 6.- Olor. I. L. Ag. 7.- N. L. Xalupa. 8.- Api. O. M. Nap. 9.- Desarmar. G. 10.- O. M. Ai. Edat. 11.- R. E. Tl. Maro.

ENDEVINALLA

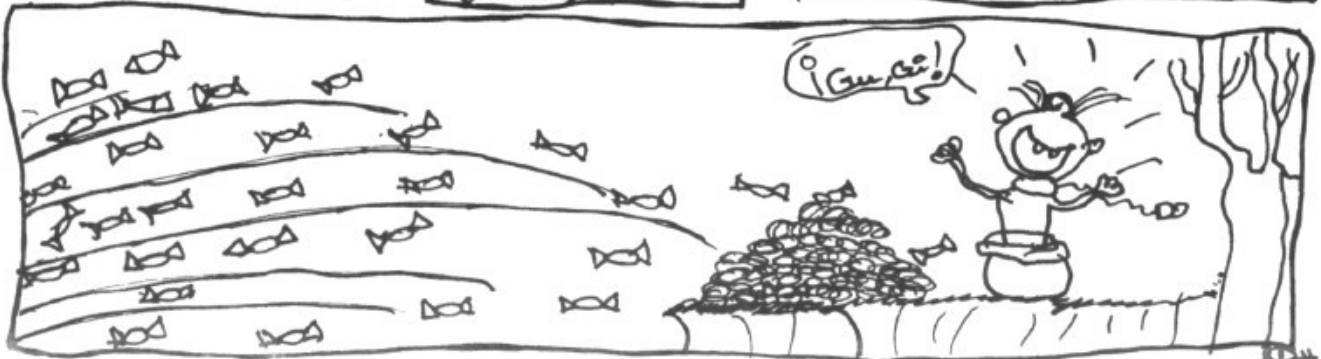
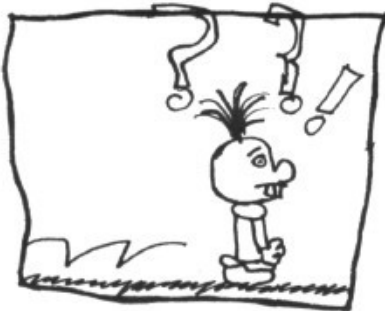
Quin és es remei que hi ha o que alcin ponts i camins? per evitar inundacions?
 Que s'aixamplin es torrents, R: Que no plogui! I per això que facin desviacions no hi ha com ses oracions.

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
 OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

UNA ALTRA TORRENTADA

No és la primera vegada que em passa, però potser mai amb tanta mala sort. Escrivius vàries retxes, passen una sèrie de dies i l'escrit arriba a un possible lector. En aquests dies poden passar tota una sèrie de fets que desvirtuin totalment l'article fent-lo absolut o desencertat. Tal és el cas!

Hom fa un article demanant aigua i al sortir la revista ja ens ha arribat una altra torrentada, que no fa sinó refermar un altre aspecte també assenyalat el mes passat, la desarmonia entre la vila i l'aigua.

Record com si fos ara aquell llunyà octubre de 1973. Els qui havíem nascut després de l'any 43 vam viure la nostra primera torrentada. I amb il·lusió prepararem un quasi monogràfic de Flor de Card per comentar-la, fent un estudi comparatiu entre les dues torrentades, la de

l'any 43 i la de l'any 73.

Trenta anys entre una i l'altra. Semblava un fet extraordinari però... en els darrers set anys ja n'hem viscudes altres tres.

Pèrdues, planys, nervis, promeses i... solucions que no arriben.

Opinions i repartiment de culpabilitats per a tots els gusts. Cert és que tot té un cost i ara potser s'està pa-

gant, a un elevat preu i no sempre el més indicat, la in consciència d'uns i la cobdícia d'uns altres.

Possibles solucions? Menys però també vàries. Primer va ésser la construcció d'una presa; ara es parla de desviar el torrent o de baixar el nivell dels carrers tot conservant el llit natural de les torrenteres. Altres més radicals parlen de retornar al torrent aquells espais que mai no els havien d'haver pres.

Cal planificar amb consciència i actuar sense demora. Altrament es corre el perill de que el fet extraordinari es converteixi en ordinari - com per exemple els morts a la carretera, els atemptats terroristes o la guerra del Líban- i es consideri la torrentada com un fet que adesiara passa i s'ha d'aguantar

Guillem Pont

